Stenogrammid

XIV Riigikogu, II Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 24.10.2019, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine
1. 10:03 Riigikogu otsuse "Kalev Saare Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (43 OE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tere hommikust, head kolleegid! Alustame Riigikogu täiskogu II istungjärgu 6. töönädala neljapäevast istungit. Alustuseks on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Andrei Korobeinik, palun!

10:00 Andrei Korobeinik
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjoni nimel annan üle äriseadustiku, tõestamisseaduse ja notari tasu seaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu eesmärk on kaotada osaühingute osadega tehtavate tehingute ebavajalikud piirangud ja vorminõuded. Eelnõu algatajad soovivad tõsta Eesti majanduskeskkonna atraktiivsust ja parandada selle konkurentsivõimet. Paratamatult konkureerime me teiste riikidega. Näiteks, meie naabritel Soomes ja Lätis kehtivad juba lihtsamad regulatsioonid, mida meie tahame nüüd ka Eestis rakendada. Eelnõu eesmärk on vähendada olukordi, kus investorid loobuvad näiteks Eesti idufirmadesse investeerimisest selle tõttu, et tehingu tegemine on keeruline. Kõik firma osanikud, isegi kui neid on kümneid või sadu, peavad asuma ühel ajal ühes kohas notari juures. Nüüd saame pakkuda firmadele valikuvõimaluse: saab jätkata vanaviisi, aga saab ka põhikirja muuta ja lubada osakutega tehinguid vaid osanike otsusega. Samasisuline soovitus on antud ka äriseadustiku revisjoni raames. Kuna tegemist on aegkriitilise teemaga, ei näe ma põhjust sellega veel aastaid venitada. Ühtlasi on mul hea meel, et antud eelnõu tuleb parlamendi poolt. Loodan, et saalis leiab see samasuguse tugeva toetuse, nagu leidis õiguskomsjonis. Tänan tähelepanu eest!

10:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Rohkem arupärimiste ja eelnõude üleandmise soove ei ole. Olen Riigikogu juhatuse nimel vastu võtnud ühe eelnõu ja Riigikogu juhatus menetleb seda vastavalt kodu- ja töökorra seadusele.
Nüüd tähelepanu! Teated. Täna pärast täsikogu istungi lõppu toimuvad siin istungisaalis järgmised asutamiskoosolekud: esiteks, bioeetika toetusrühm, kokkukutsuja Hele Everaus; teiseks, taastuvenergia toetusrühm, kokkukutsuja Lauri Läänemets; kolmandaks, Eesti-Tšiili parlamendirühm, kokkukutsuja Ivari Padar.
Head kolleegid, teeme kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreeris ennast 76 Riigikogu liiget, puudub 21.

---

1. 10:03 Riigikogu otsuse "Kalev Saare Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu (43 OE) esimene lugemine

10:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme tänase päevakorra juurde. Täna on meil päevakorras üks päevakorrapunkt: Riigikohtu esimehe Villu Kõve esitatud Riigikogu otsuse "Kalev Saare Riigikohtu liikme ametisse nimetamine" eelnõu 43

esimene lugemine. Enne, kui me selle juurde läheme, tutvustan lühidalt selle päevakorrapunkti menetlemise korda. Kõigepealt on põhiseaduskomisjoni esindaja ettekanne kuni 20 minutit, seejärel on Riigikohtu liikme kandidaadi Kalev Saare ettekanne kuni 5 minutit. Riigikogu liige võib kummalegi ettekandjale esitada ühe suulise küsimuse, seejärel järgnevad läbirääkimised, kus saavad osaleda üksnes fraktsioonide esindajad, ja toimub ka lõpphääletus. Juhin tähelepanu, et lõpphääletus on salajane.
Alustame Riigikohtu esimehe Villu Kõve esitatud Riigikogu otsuse "Kalev Saare Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 43 esimest lugemist. Ma palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimehe Paul Puustusmaa.

10:04 Paul Puustusmaa

Auväärne juhataja, austatud kolleegid! Mul on hea meel tuua teie ette Kalev Saare Riigikohtu liikmeks nimetamise eelnõu. Esmaspäeval, 14. oktoobril k.a toimus Riigikogu põhiseaduskomisjonis Riigikohtu esimehe esitatud Riigikogu otsuse "Kalev Saare Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 43 esimene lugemine ja arutelu, mis oli igati positiivne ja ääretult motiveeriv. Osa võtsid komisjoni liikmed Kalle Grünthal, Siim Kiisler, Andrei Korobeinik, Lauri Läänemets, Hanno Pevkur, Taavi Rõivas ja Vilja Toomast. Samuti olid kohal Riigikohtu esimees Villu Kõve ja ka kandidaat Kalev Saare.
Villu Kõve tutvustas põhiseaduskomisjoni liikmetele kolmandat Riigikohtu liikme kandidaati. Villu Kõve tutvustas fraktsioonile kolme Riigikohtu liikme kandidaati korraga ning nende kohta negatiivset tagasisidet ei tulnud. Kalev Saare ametisse nimetamine jäi küll hilisemaks, sest kolmas koht vabaneb alles 1. detsembril k.a. Kai Kullerkupp ja Kaupo Paal asusid aga tööle juba 1. septembrist. Kalev Saarele tehtud julgeolekukontroll võttis rohkem aega, kuna tema tuli väljastpoolt kohtusüsteemi.
Tsiviilkolleegiumi vabadele kohtadele sooviti võtta inimesi nii kohtusüsteemi seest kui ka väljastpoolt kohtusüsteemi. Tulenevalt kohtute seaduse § 55 lõikest 4 kuulutas Riigikohtu esimees 28. märtsil 2019. aastal välja kohtute haldamise nõukoja arvamuse ja 2. aprillil 2019. aastal Riigikohtu üldkogul sai Kalev Saare nende toetuse.
Villu Kõve tõi välja, et Kalev Saare on pikalt töötanud vandeadvokaadina, õppejõuna ja juuradoktorina. Tema seniseks peamiseks uurimisvaldkonnaks on olnud ühinguõigus, mille spetsialiteeti ühelgi riigikohtunikul hetkel ei ole. Kalev Saare on kogenud ja tunnustatud jurist, kelle senine töökogemus vandeadvokaadi ning õigusteaduskonna tsiviilõiguse dotsendina võimaldab tal oluliselt panustada Riigikohtu tsiviilkolleegiumi töösse ja Eesti tsiviilõiguse edasiarendamisesse.
Hanno Pevkur küsis, kas Kalev Saare arvates on põhiseadusega kooskõlas olukord, kus kohtunik on eripensioni välja teeninud, kuid paneb toime teo, mis on kvalifitseeritud kuriteona, ning temalt võetakse eripension ära. Hanno Pevkur tõi kuriteo näitena välja joobes juhtimise. Kalev Saare vastas, et põhiseadusega kooskõlas olemist on muidugi keeruline käigu pealt hinnata, kuid kindlasti vajab antud küsimus põhiseaduse kontekstis põhjalikku analüüsi. Kalev Saare leidis, et kui isikutel on seadusandja kaudu loodud teatud õiguskindlus, kuid teiselt poolt on toime pandud tegu, mis välistab kohtunikuametis jätkamise, siis põrkuvad omavahel kaks vastandlikku printsiipi ja nende osas on vajalik analüüsi läbiviimine. Villu Kõve lisas omalt poolt, et kui Hanno Pevkuri küsimus on ajendatud situatsioonist, mis meediast läbi käis, siis see kohtunik on ise esitanud lahkumisavalduse. Lisaks ei olnud tal staaž täis, millest tulenevalt ei teki ka selle juhtumi puhul viidatud küsimust. Pevkur nentis lisaks, et kui kohtunikul oleks staaž täis ning kuriteo tõttu võiks temalt eripensioni ära võtta, siis sellisel juhul oleks tegemist justkui topeltkaristusega, kuna inimene on saanud oma kriminaalõigusliku karistuse juba kätte. Samuti avaldas Hanno Pevkur arvamust, et põhiseaduskomisjonile ei ole saanud teatavaks ühtegi asjaolu, mis välistaks Kalev Saare ametisse nimetamise. Oli ka teisi põhiseaduskomisjoni liikmeid, kes kinnitasid, et tegemist on väga väärika kandidaadiga.
Villu Kõve tutvustas veel põhiseaduskomisjoni liikmetele Riigikohtu kohtunike hulgas lähiajal tehtavaid muid muudatusi. Seoses põlvkonnavahetusega on meil vahetumas mitmeid teisigi kriminaalkolleegiumi ja tsiviilkolleegiumi kohtunikke. Peale põhiseaduskomisjoni arutelu läks komisjon menetluslike otsuste juurde ja tehti ettepanek võtta eelnõu 24. oktoobril täiskogu päevakorda. Samuti määrati ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees – mina – ja tehti ettepanek võimaldada Kalev Saarel vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 117 lõikele 3 esineda täiskogu ees kuni viieminutilise ettekandega. Kõik otsused võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

10:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jürgen Ligi, palun! Kas protseduuriline küsimus?

10:09 Jürgen Ligi
Aitäh! Mul on protseduuriline, jah. Öelge, kas see on hädavajalik, et sõna-sõnalt loetakse ette protokolle, mis tegelikult Riigikogule midagi ei anna? Kes mida täpselt õiguskomisjonis küsis, pikad vastused – see ei ole minu arust kuidagi suure debati sisu. See ei ole esimene kord. Ma küsin seda päriselt protseduuriliselt. Me peaksime oma praktikat muutma.

10:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jah, väga õige, see on praktika küsimus. Kodukord kohustab komisjoni esindajat andma ülevaadet komisjonis toimunust. Kas ta teeb seda protokollilises vormis või mingil teisel kujul, on ettekandja otsustada. Nii et see on meie kujunev praktika ja nagu me kõik teame, on see väga erinev. Ka komisjonide protokollimise praktika on meil ju väga erinev. Me oleme neid küsimusi arutanud. Nii et see vabadus oli, on ja jääb ikkagi ettekandja otsustada, et ta annab ülevaate parimal moel. Riigikogu liikmetel on võimalik esitada täpsustavaid küsimusi.
Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Nüüd ma palun Riigikogu kõnepulti Riigikohtu liikme kandidaadi Kalev Saare.

10:11 Riigikohtu liikme kandidaat Kalev Saare
Lugupeetud Riigikogu istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on väga suur au täna siin teie ees seista. Seista n-ö kohtusüsteemi uksel. Oma senises töös olen enam kui 20 aasta jooksul puutunud kokku kõigi kolme kohtusüsteemi astmega. Olen oma ametiülesannete kaudu ja neid täites andnud oma panuse kohtulahendite kujunemisele ja sooviksin siinkohal jagada teiega paari mõtet, mis minu hinnangul võiksid aidata täita tsiviilkohtumenetluse eesmärki.
Kui inimene pöördub viimases hädas oma murega kohtu poole, siis peab tal olema kindel teadmine, et tema asja läbi vaatav kohus on sõltumatu, usaldusväärne ja asjatundlik. Kohtusüsteemi sõltumatuse seisukohalt on ääretult oluline roll seadusandjal, seevastu kohtusüsteemi usaldusväärsuse tagamisel omab väga suurt tähendust kohtunikkond ja kohtunike väljaõpe, mitte üksnes kohtunike täienduskoolituse ja erialase ettevalmistuse tasandil, vaid ka õiguse baasõppe tasandil ülikoolis. Õigusõppe tähtsust ja tähendust riigi efektiivsele toimimisele ei tohi kindlasti alahinnata ja seda ei ole võimalik ka ülehinnata. Kuigi iga kohtusse jõudev kaasus on oma sisult erinev, siis kohtusüsteemi stabiilsus ja õiguskorra stabiilsus, samuti kohtunike hea ettevalmistus on oluliseks tagatiseks sellele, et nii menetluse käiku kui ka kohtulahendit on teataval viisil võimalik prognoosida ja selle sisu ka ette näha. Kohtunike asjatundlikkus peaks tagama, et vaidlused saavad õigesti lahendatud juba esimeses kohtuastmes. Tsiviilkohtupidamise eesmärk on lisaks asja õigele lahendamisele ka asja lahendamine mõistliku aja jooksul ja võimalikult väheste kuludega. Teatavasti kaasnevad iga kohtuasjaga kulud, sageli väga suured kulud. Seetõttu on oluline, et menetluse kestus, mis on kuludega kindlasti korrelatsioonis, oleks mõistlik, samuti sõltub menetluse kestus omakorda kohtunike ettevalmistusest ja asjatundlikkusest.
Vaidlevate poolte vahel õigusrahu saavutamine on samuti üks oluline kohtumenetluse eesmärk ja selle saavutamine kohtunike tööülesanne. Poolte võrdne ja erapooletu kohtlemine ning hästi motiveeritud kohtulahend on kindlasti viljakaks pinnaseks sellele, et õigusrahu saavutataks võimalikult kiiresti. Lisaks ei tohi alahinnata kohtuniku selgitamiskohustust, mis võimaldab menetlusosalistel hinnata vaidlusega seotud riske võimalikult varakult, samuti korrigeerida sellest tulenevalt vajadusel oma n-ö sihte või eesmärke. Lisaks on õigusrahu saavutamise seisukohalt sama oluline kohtuniku töö poolte lepitamisel.
Jah, läheb 30 sekundit veel.

10:15 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kas te soovite lisaaega?

10:15 Riigikohtu liikme kandidaat Kalev Saare
Ei, kohe lõpetan. Ühe minuti palun!

10:15 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jaa, palun, üks minut!

10:15 Riigikohtu liikme kandidaat Kalev Saare
Kohtunike hea väljaõpe on siis nii õigusrahu saavutamise kui ka läbirääkimiste pidamise, samuti asja lõpptulemuse kiire saavutamise tagatiseks. Kohus saab õigust mõista küll üksnes seaduse alusel, kuid kohtusüsteemi usaldusväärsus kujuneb ikkagi läbi kohtuniku suhtumise oma töösse, menetlusosalistesse. Püüan omalt poolt anda selles töös parima, et iga kohtusse pöörduv isik usuks kohtusüsteemi toimimisse ja seda saaks usaldada. Aitäh!

10:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Ruuben Kaalep, palun!

10:16 Ruuben Kaalep
Aitäh! Hea riigikohtuniku kandidaat! Kas te olete nõus minu seisukohaga, et Eesti Vabariigi territooriumil Hiiumaast kuni Petserini ja Ruhnu saarest kuni Jaanilinnani on Eesti Vabariigi õigus ülimuslik Euroopa Liidu õiguse ja ÜRO deklaratsioonide ees?

10:17 Riigikohtu liikme kandidaat Kalev Saare
Kas Euroopa Liidu õigus on ülimuslik Eesti õiguse ees? Teatavasti on Eesti rahvahääletuse kaudu ühinenud Euroopa Liiduga, põhiseadust on täiendatud. Selle kohaselt on Euroopa Liidu õigus Eesti õiguskorra oluline osa. Samas juhin kindlasti tähelepanu sellele, et põhiseaduse täiendamise seadus ütleb, et Eesti küll liitub Euroopa Liiduga, kuid lähtub seejuures põhiseaduse aluspõhimõtetest ja neid aluspõhimõtteid ei ole võimalik kuidagi kõrvale heita. See on ka minu vastus.

10:18 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Head kolleegid, kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole, me saame kohe minna lõpphääletuse juurde. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikohtu esimehe Villu Kõve esitatud Riigikogu otsuse "Kalev Saare Riigikohtu liikmeks nimetamine" eelnõu 43. Palun võtta seisukoht ja hääletada! Hääletus on salajane. Küllap töötab.
Eelnõu poolt hääletas 68 Riigikogu liiget, vastuolijaid ei olnud, oli üks erapooletu. Eelnõu on otsusena vastu võetud. Aitäh! (Aplaus.) Soovime Kalev Saarele ausat ja õiglast meelt ja head koostööd Riigikoguga.
Head kolleegid, tänane istung on lõppenud. Aitäh! Kohtumiseni järgmisel istungil!

Istungi lõpp kell 10.21.